

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ระบบการศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เพื่อให้ทันต่อกระแสเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการมีความตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาว่าเป็นปัจจัยของการสร้างเสถียรภาพในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และความมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะการณ์ปัจจุบันที่จำเป็นต้องมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง โดยมีการจัดทำแผนปฏิบัติการกำหนดเป้าหมายการนำแผนสู่การปฏิบัติเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเพื่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนี้ 1) คนไทยเป็นคนดี เก่ง มีความสุข มีความรู้เชิงวิชาการ และสรรถนะทางวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสุข มีสุขภาพทั้งกายและใจที่สมบูรณ์ สามารถประกอบอาชีพและอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุขเพื่อเป็นเป้าหมายและฐานหลักของการพัฒนาประเทศ 2) สังคมไทยเป็นสังคมแห่งคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มีการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อการเรียนรู้ นำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเอื้ออาทร ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ และ 3) สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการศึกษาและเรียนรู้ มีการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมทั้งความร่วมมือในภูมิภาคและกับนานาชาติมากขึ้น อันจะนำไปสู่ความสามารถในการร่วมมือและแข่งขันของประเทศ และการอยู่ร่วมกันกับพลโลกอย่างสันติสุข มีการพึ่งพาอาศัยเกื้อกูลกัน (แผนปฏิบัติการกระทรวงศึกษาธิการ 2558, หน้า 22)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ในหมวดที่ 4 มาตราที่ 22 ถึง มาตรา 30 ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ 1) การจัดการศึกษาต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 2) มุ่งปลูกฝังและสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียนโดยเน้นความรู้ คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและบูรณาการความรู้ในเรื่องต่างๆ 3) แนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4) บทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ของรัฐและสถานศึกษาต่างๆ และ 5) การประเมินผลการเรียนรู้ และโดยเฉพาะในมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ระบุว่าให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้ มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, หน้า 8-10)

ผู้บริหารจะต้องมีคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดของคณะกรรมการคุรุสภา ด้านเป็นผู้นำทางวิชาการ การที่จะปฏิรูปการเรียนรู้ให้สำเร็จได้ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรอบรู้ในด้านวิชาการต่างๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตร เทคนิคการเรียน การสอน การประเมินผล เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องมีศักยภาพในการนิเทศการเรียนการสอนของครูผู้สอนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ (ไชยา ภาวะบุตร, 2554, หน้า 192) ซึ่งงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานในสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะเป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษาคือ ผู้เรียนจะต้องเป็นคนดี เป็นคนเก่ง

และเป็นคนมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 1-2) ดังนั้นสถานศึกษาจะต้อง
 ดำเนินงานวิชาการไปอย่างไรจึงจะทำให้ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้
 และทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (จินตนา สะแสงสาร, 2551, หน้า 4)

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
 2551 ครูผู้สอนต้องมีการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของ
 ผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
 โดยมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่าง
 ระหว่างบุคคล การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึง
 ความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง
 และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรมจริยธรรม ผู้สอนต้องจัดกระบวนการเรียนรู้
 ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร รวมทั้ง
 การใช้สื่อ การใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการวัดผลประเมินอย่างหลากหลาย
 เพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 3-4)

“ครู” คือบุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้าน การเรียนการสอนและการ
 ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน
 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าครูมีหน้าที่และบทบาท
 สำคัญในการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่จัดเป็นระบบ มีขั้นตอน มีแบบแผนทำให้
 การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของ
 ผู้สอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ตั้งใจเรียนและเกิดการเรียนรู้ ซึ่งขึ้นอยู่กับเทคนิค
 และการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นสากลของครู (ทิศนา แคมมณี, 2552, หน้า 7)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีสถานศึกษาในสังกัด
 จำนวน 215 โรงเรียน แยกตามขนาดได้ดังนี้ ขนาดเล็ก 80 โรงเรียน ขนาดกลาง 126
 โรงเรียน และขนาดใหญ่ 9 โรงเรียน ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญคือ โรงเรียนขนาดเล็ก
 ขาดปัจจัยในการบริหารจัดการ ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านสื่อเทคโนโลยี
 ที่ทันสมัยและด้านงบประมาณ โรงเรียนหลายแห่งในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษาบึงกาฬมีครูไม่ครบชั้น และสอนไม่ตรงตามสาขาวิชาเอก การติดต่อ
 ประสานงาน เนื่องจากสภาพพื้นที่ระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับโรงเรียน
 เช่น โรงเรียนในเขตอำเภอบึงโขงหลง อำเภอเซกา ห่างไกลทำให้การติดต่อประสานงาน
 ไม่ทั่วถึง ครูบางส่วนยังไม่ปรับพฤติกรรมการสอนและการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนา

ตนเอง และผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนขาดความตระหนักในการบริหารจัดการศึกษา และภาวะผู้นำทางด้านวิชาการ จากการรายงานผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ปีการศึกษา 2558 ที่ผ่านมาพบว่า ผลการทดสอบการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ในภาพรวมมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ

จากหลักการ แนวคิดและสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในโรงเรียนถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษาและการจัดการ เรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยทางด้านวิชาการที่ส่งผลต่อ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถ ในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานีให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

คำถามของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยทางด้านวิชาการ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี อยู่ในระดับใด
2. ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยทางด้านวิชาการและ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
3. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดแตกต่างกันมีความ คิดเห็นต่อปัจจัยทางด้านวิชาการและความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
4. ปัจจัยทางด้านวิชาการกับความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ตามความคิดเห็น ของผู้บริหารและครูผู้สอนมีความสัมพันธ์กันอย่างไร
5. ปัจจัยทางด้านวิชาการใดบ้างที่มีอำนาจพยากรณ์ความสามารถในการ จัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี
6. แนวทางการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อปัจจัยทางด้านวิชาการและความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีต่อปัจจัยทางด้านวิชาการและความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดแตกต่างกันที่มีต่อปัจจัยทางด้านวิชาการและความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านวิชาการกับความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
5. เพื่อหาปัจจัยทางด้านวิชาการที่มีอำนาจพยากรณ์ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ
6. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยทางด้านวิชาการและความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน
2. ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยทางด้านวิชาการและความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ แตกต่างกัน

3. ผู้บริหารและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยทางด้านวิชาการและความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ แตกต่างกัน

4. ปัจจัยทางด้านวิชาการกับความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน มีความสัมพันธ์กันในทางบวก

5. ปัจจัยทางด้านวิชาการอย่างน้อย 1 ตัว มีอำนาจพยากรณ์ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีความสำคัญ ดังนี้

1. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารและครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอน นำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ

2. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬในการสนับสนุนส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ

3. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการนำปัจจัยทางด้านวิชาการมาใช้ในการบริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬและในจังหวัดอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัจจัยทางด้านวิชาการที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ

1.1 ขอบเขตด้านปัจจัยทางด้านวิชาการที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ โดยอาศัยแนวคิดของสำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2543, หน้า 82-84) ผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มออกเป็น 6 กลุ่ม แล้วนำเสนอนักวิชาการ 3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร (2559) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ไพใหญ่ (2559) และนางพรรณทิพย์ กุพันธ์ (2559) พิจารณาแล้วจัดกลุ่มออกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

1.1.1 การเป็นผู้นำทางวิชาการ

1.1.2 การมีทักษะ ความรู้ ความรับผิดชอบและประสิทธิภาพ

ด้านการบริหารงาน

1.1.3 การมีวิสัยทัศน์และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

1.1.4 การใฝ่เรียนรู้ แสวงหาข้อมูล และพัฒนาตนเอง

1.1.5 การรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

1.1.6 การใช้นวัตกรรมทางการบริหาร

1.2 การจัดการเรียนรู้ ใช้แนวคิดตามคู่มือแนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553, หน้า 25-29) ประกอบด้วย

1.2.1 หลักการจัดการเรียนรู้

1.2.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้

1.2.3 การออกแบบการจัดการเรียนรู้

1.2.4 บทบาทของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียน

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม ประจำปี 2559 จำนวนทั้งสิ้น 2,488 คน จาก 215 โรงเรียน (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม, 2559) แบ่งเป็น

2.1.1 ผู้บริหาร จำนวน 215 คน

2.1.2 ครูผู้สอน จำนวน 2,273 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2559 ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มจากตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) จำนวน 358 คน แบ่งเป็น ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 91 คน และครูผู้สอนจำนวน 267 คน

3. ขอบเขตตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย

3.1.1.1 ผู้บริหาร

3.1.1.2 ครูผู้สอน

3.1.2 ขนาดโรงเรียน จำแนกเป็น

3.1.2.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

3.1.2.2 โรงเรียนขนาดกลาง

3.1.2.3 โรงเรียนขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

3.2.1 ปัจจัยทางด้านวิชาการ ประกอบด้วย

3.2.1.1 การเป็นผู้นำทางวิชาการ

3.2.1.2 การมีทักษะ ความรู้ ความรับผิดชอบ

และประสบการณ์ด้านการบริหารงาน

3.2.1.3 การมีวิสัยทัศน์และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3.2.1.4 การใฝ่เรียนรู้ แสวงหาข้อมูล และพัฒนาตนเอง

3.2.1.5 การรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

3.2.1.6 การใช้นวัตกรรมทางการบริหาร

3.2.2 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

3.2.2.1 หลักการจัดการเรียนรู้

3.2.2.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้

3.2.2.3 การออกแบบการจัดการเรียนรู้

3.2.2.4 บทบาทของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

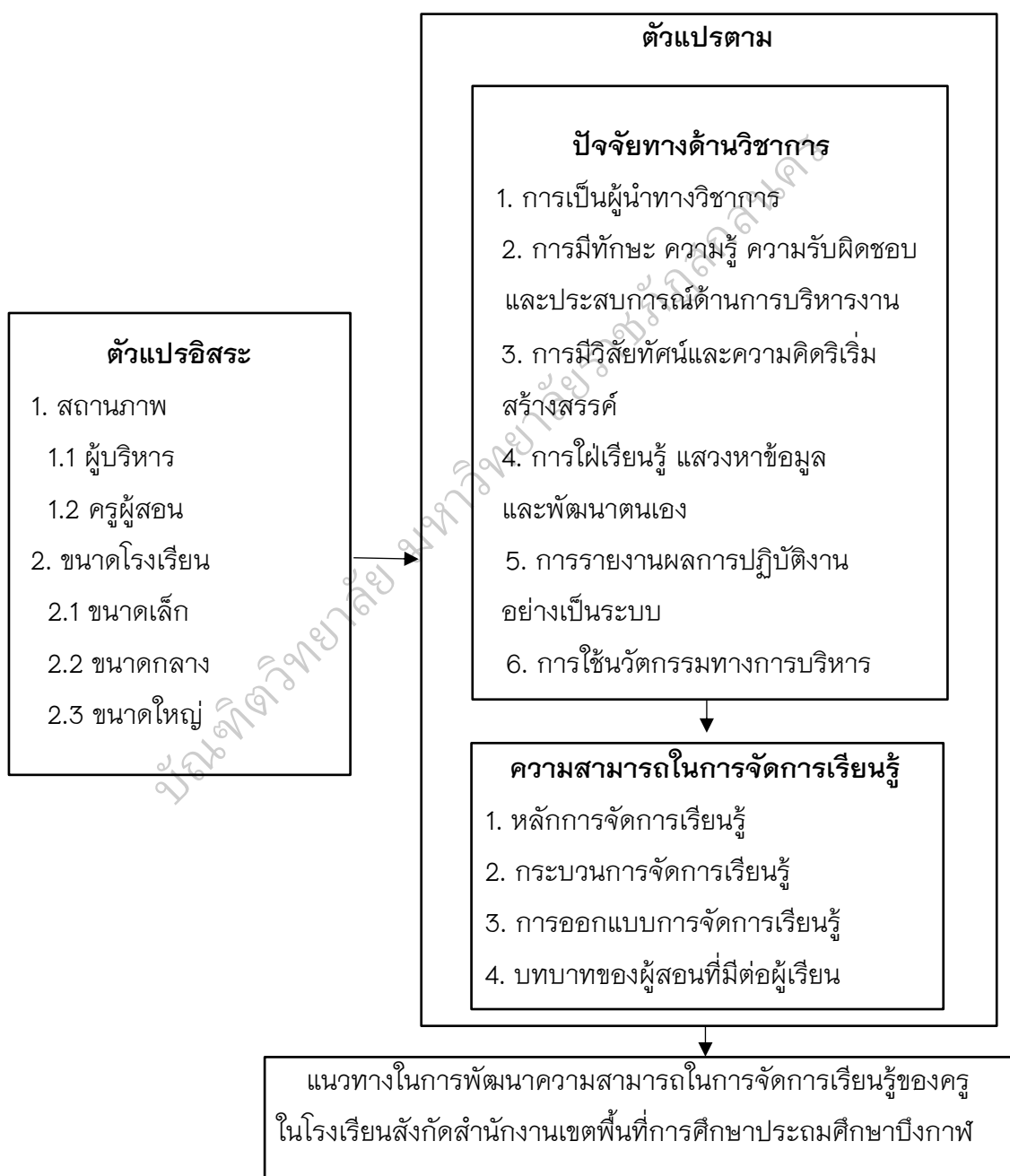
ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2558 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่ เดือนพฤษภาคม 2559 – กันยายน 2559

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาปัจจัยทางด้านวิชาการที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ ในครั้งนี้อาศัยหลักการและแนวคิดจาก (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2543, หน้า 82-84) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะ ไว้ดังนี้

1. ปัจจัยทางด้านวิชาการ หมายถึง สิ่งที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติ และบริหารงานด้านวิชาการประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

1.1 การเป็นผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ผู้บริหารจะต้องมีความรอบรู้ ความเข้าใจด้านการจัดการศึกษา สามารถบริหารงานวิชาการในเรื่องต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทางวิชาการ

1.2 การมีทักษะ ความรู้ ความรับผิดชอบ และประสบการณ์ด้านการบริหารงาน หมายถึง การมีทักษะความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารงาน มีความรู้ความเข้าใจ และมีความรับผิดชอบต่อภาระงานที่ได้รับ

1.3 การมีวิสัยทัศน์และความริเริ่มสร้างสรรค์ หมายถึง การที่ผู้บริหาร มีมุมมองที่กว้างไกล มีโลกทัศน์กว้าง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างสิ่งใหม่ เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงองค์กรให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.4 การใฝ่เรียนรู้ แสวงหาข้อมูล และพัฒนาตนเอง หมายถึง ผู้บริหาร ต้องมีการแสวงหาความรู้สิ่งใหม่ อยู่เสมอ มีการพัฒนาและปรับปรุงตนเองในทุกๆ ด้าน

1.5 การรายงานผลการปฏิบัติงาน หมายถึง บทหน้าที่ของผู้บริหารในการรายงานและการประเมินผลงาน เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ต้องมีการวางแผนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง

1.6 การใช้นวัตกรรมทางการบริหาร หมายถึง การที่ผู้บริหารจะต้อง รู้จักนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนประสบความสำเร็จโดยอาศัยความริเริ่มสร้างสรรค์ของบุคคล ของกลุ่ม และขององค์การ เพื่อให้เกิดผลผลิตเชิงสร้างสรรค์ใหม่ๆ

ในการวิจัยครั้งนี้ วัดปัจจัยทางด้านวิชาการโดยการใช้แบบสอบถามชนิดมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ ให้กับผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ รวมทั้งการปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และพัฒนาทักษะต่างๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน ประกอบด้วย

2.1 หลักการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียน มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นเครื่องมือที่จะ นำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิดกระบวนการ ทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง และกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะนิสัย

2.3 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การศึกษาหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธี สอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนา เต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

2.4 บทบาทของผู้สอนที่มีต่อผู้เรียน หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้สอน และผู้เรียนต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติตนในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ตามเป้าหมายของหลักสูตร

ในการวิจัยครั้งนี้ วัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ได้จากแบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ

4. ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ทำหน้าที่หลักทางด้าน การเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา บึงกาฬ

5. โรงเรียน หมายถึง องค์กรที่จัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา บึงกาฬ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ขนาด ได้แก่

- 5.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีขนาดจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 120 คน ลงมา
- 5.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีขนาดจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 – 300 คน
- 5.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีขนาดจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คน ขึ้นไป
6. การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน นับแต่ บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม และคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่
7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดบึงกาฬ หมายถึง ส่วนราชการที่เกิดขึ้นจากการแบ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งประกอบไปด้วยสถานศึกษาในเขตพื้นที่การปกครอง 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองบึงกาฬ อำเภอดงหลวง อำเภอศรีวิไล อำเภอพรเจริญ อำเภอเซกา อำเภอบึงโขงหลง อำเภอบุ่งคล้าอำเภอปากคาด และอำเภอโซ่พิสัย
8. แนวทางพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ หมายถึง การที่ผู้วิจัยนำผลการวิจัยในการดำเนินงานตามปัจจัยทางด้านวิชาการในด้านที่สามารถพยากรณ์ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ และนำปัจจัยทางด้านวิชาการด้านนั้นๆ มาจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำคำสัมภาษณ์มานำเสนอเป็นความเรียงหรือนำเสนอเป็นค่าความถี่ตามความเหมาะสม